

# musik

## BIBLIOTEKSNYTT



SVENSKA  
MUSIKBIBLIOTEKS-  
FÖRENINGEN



nr.1  
2022

## KALENDARIUM

2022

8 april

25–26 april

13–15 maj

Svenska musikbiblioteksförningens årsmöte online  
Norsk lydarkivkonferens. Plats: Nya Deichman Björvika  
bibliotek, Oslo  
Classical Music in Contemporary Media and Society,  
Humanisten, Göteborg

Omslag: Nyblivna doktorn i konstnärlig forskning vid Stockholms konstnärliga högskola, Mareike Dobewall, visade sina tryckta alster från avhandlingen "Voicelanding – exploring the scenographic potential of acoustic sound in site-sensitive performance", läs mer i artikeln "Mötesplats opera" på sidan 9. Foto: Lena Nettelbladt. Bakgrund kalenderium föreställer en samling från artikeln Annette Krenzel på Stora Sköndal. Efter ett stort mögelangrepp fick en stor del av bibliotekets samling slängas men här syns lite ögonfröjd som kunde räddas.

## INNEHÅLL

- |   |   |    |                                 |
|---|---|----|---------------------------------|
| 3 | Ordföranden har ordet, Redaktörernas ruta                           | 9  | Mötesplats opera                |
| 4 | GOArts – en av specialsamlingarna i Göteborgs universitetsbibliotek | 11 | Anette Krenzel på Stora Sköndal |
| 6 | Omorganisationen av SR:s grammofonarkiv – hur blev det?             | 13 | IAML at 70                      |
| 7 | "Bevara, förvalta och utveckla"                                     | 14 | Stenhammarsymposium i Artisten  |
|   |   | 15 | Summary in English              |



[www.iaml.info](http://www.iaml.info)

Layout Sara Lind

## MUSIKBIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksförningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Tobias Danielsson & Gunnel Jönsson  
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326  
103 26 Stockholm  
08-519 554 10 [mbnytt@gmail.com](mailto:mbnytt@gmail.com)

Prenumerationer inkl. medlemskap:  
enskilda 350:-, institutioner 700:-, veteraner, studerande,  
arbetslösa 150:-  
Plusgiro 65 21 22-3

[www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com](http://www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com)

# Kära medlemmar



Gunnel Jönsson. Foto Tobias Danielsson.

Välkomna till ett nytt år med SMBF! Styrelsen har vid sitt senaste styrelsemöte i januari beslutat att årsmötet 2022 får bli digitalt. Även om restriktioner nu hävs har styrelsen av olika skäl inte haft resurser att arbeta fram ett lämpligt koncept. Vi ser däremot fram emot att fira SMBF:s stolta 70-åriga historia 2023. Planeringen har börjat och till

årsmötet behöver vi medlemmarnas input.

En glädjande nyhet för året är att SMBF fått extra tilldelning från Statens kulturråd för vår ansökan om verksamhetsbidrag i internationella nätverk. Pengarna får vi för att kunna fortsätta vårt internationella engagemang i IAML och för att sprida information om det internationella nätverket till SMBF:s medlemmar. Det gör vi genom information och rapporter i Musikbiblioteksnytt, men också genom vårt resebidrag till IAML:s kongress. Information om ansökan om resebidrag har skickats ut via mejl till alla medlemmar. Tveka inte att söka!

Årsmöte betyder val till styrelsen – känner ni att ni vill bidra med er kunskap och erfarenhet är det bara att kontakta valberedningen: Lena Nettelbladt och Inger Jullander.

2021 var ett Zoom-år med flera intressanta onlinepresentationer. SMBF bidrog med både ett internt svenskt den 18 november och ett internationellt

med IAML Online den 6 december. Stort tack till Mattias Lundberg, Kia Hedell och Fanny Stenback för att ni vill ställa upp! Vi har fått flera uppmuntrande kommentarer! Sektionerna Broadcasting and Orchestra Libraries, Cataloguing and Metadata, and Libraries in Music Teaching Institutions har inbjudit till onlinemöte om bland annat digitalt bevarande, katalogisering av audiovisuellt material, copyrightfrågor för tillgängliggörande av digitala partiturer. Information har skickats ut på IAML-L och mer info kommer på hemsidan.

Hoppet finns att årets kongress i Prag verkligen blir av. IAML har styrelsemöte i februari och då får vi veta mera. Håll utkik på IAML:s hemsida!

/ Gunnel Jönsson

## Redaktörernas ruta

### Kära läsare

Så fick vi ihop ett nummer som får räknas som ett dubbelnummer. Hoppas ni får en stunds trevlig och informativ läsning. Detta nummer kommer att bli Tobias sista nummer. Han påbörjar en anställning i Malmö i februari och slutar

inte bara som redaktör utan också som styrelsemedlem. Men vi tror att han kommer att bidra till Musikbiblioteksnytt även i framtiden.

*Tobias Danielsson & Gunnel Jönsson*

[www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com](http://www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com)  
[www.smbf.nu](http://www.smbf.nu)  
[musikbiblioteksforum@listserv.kb.se](mailto:musikbiblioteksforum@listserv.kb.se)  
[www.facebook.com/](https://www.facebook.com/) (Musikbiblioteksförningen)



# GOArts

– en av specialsamlingarna i  
Göteborgs universitetsbibliotek

||| Pia Shekhter, text



*Pia Shekhter med antologin i sin hand*

**G**öteborg Organ Art Center (GOArt) bildades 1995 tack vare ett betydande forskningsanslag från Riksbankens Jubileumsfond. Det kom att bli ett nordeuropeiskt centrum för orgelforskning, där orgelbygget i Örgryte nya kyrka var ett av de mer spektakulära resultaten. Man kan läsa mer i antologin "Objekt och samling: om det unika i Göteborgs universitetsbibliotek", som utkom i år. I den har jag skrivit kapitlet "GOArts bibliotek: Med orgeln i fokus"

Uppbyggnaden av ett eget bibliotek till stöd för forskningen var en medveten satsning från starten. Förvärvet av litteratur hade ett brett perspektiv eftersom forskarna intresserade sig för instrumenten som en del av musiklivet och samhället. GOArts samling av orgellitteratur växte under åren och har kom-

mit att fylla funktionen av ett nordiskt forsknings- och referensbibliotek på området.

Göteborgs universitetsbibliotek övertog samlingen i samband med att GOArt avvecklades 2014 och den placerades ett par år senare i ett särskilt "orgelrum" på Biblioteket för musik och dramatik i Artisten. Samlingen har stor betydelse för studenterna på masterprogrammet i orgelspel, med relaterade klaverinstrument på Högskolan för scen och musik, skolans kyrkomusiker samt för organister och orgelforskare i Göteborg. Vi får också regelbundna besök av forskare, organister och orgelbyggare från övriga Sverige samt internationella gäster. Samlingen kan alltså sägas fylla samma funktion idag som tidigare, men med andra förutsättningar.

Utgångspunkten för GOArts forskning var instrumenten som en spegling av sin samtid, såväl konstnärligt som tekniskt, sociologiskt som historiskt. Man byggde orglar och klavikord i en egen verkstad efter historiska förlagor, med stor respekt för äldre instrumentbyggares kunskaper och hantverksskicklighet. Även beställningar till andra kyrkor och universitet utfördes. Tanken på orgeln som en bärare av ett europeiskt kulturarv fanns alltid närvarande.

Vid sidan av biblioteket byggde man upp en mycket omfattande databas. Dessa utgjorde viktiga och integrerade delar av forskningsverksamheten. Data-

basen var ett verktyg för att hantera den stora mängd data som samlats in under programmets första år och som sedan bildade utgångspunkten för forskningen.

“ Biblioteket riskerar därmed att få minskad yta och måste arbeta för att försvara sina lokaler

En sökning i biblioteksdelen av GOArts databas ger följande uppgifter: 2 716 böcker; 76 broschyrer; 778 noter och 137 efemärt material (vardagstryck). Dessutom finns en samling mikrofilmer med notmanuskript från främst tyska bibliotek. Mikrofilmerna är separat förtecknade i ett Excel-dokument. GOArt prenumererade också på ett stort antal orgeltidskrifter. Universitetsbiblioteket övertog prenumerationen på cirka tjugofem av tidskriftsprenumerationerna, något som är av stor betydelse för forskarna. Man förvärvade inte noter och ljudupptagningar, men erhöll sådana i form av donationer.

Det är viktigt att komma ihåg att uppskattningsvis endast cirka hälften av litteraturen är katalogiserad i GOArts biblioteksdatabas. En prioriterad uppgift vore nu att få hela samlingen katalogiserad i Libris och därmed bli sök- och utlåningsbar, även som fjärrlån. Redan

på GOArts tid fanns en förhoppning att materialet i framtiden skulle kunna lånas ut till andra än de egna forskarna, inklusive fjärrlån, och att katalogen skulle bli åtkomlig online. Idag kommer bibliotekspersonalen på Biblioteket för musik och dramatik in i biblioteksdelen av databasen med hjälp av inloggningsuppgifter, men den är inte tillgänglig för alla.

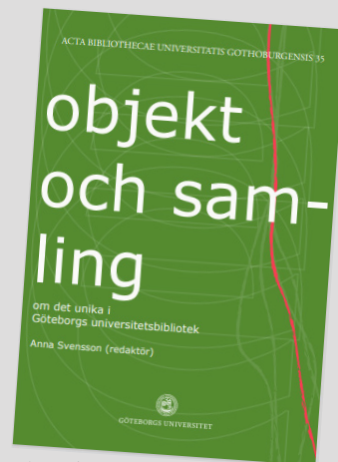
Flera av de ursprungliga planerna för biblioteksdelen i databasen realiserades aldrig eftersom de personella resurserna inte räckte till. Tanken var att katalogposterna skulle berikas genom länkar till de övriga delarna i GOArts databas, men så blev inte fallet. Det skapades en thesaurus över specialanpassade ämnesord med stor detaljrikedom. Tyvärr fanns det dock inte tid att slutföra arbetet med att lägga ämnesord till posterna. I katalogen finns också thesaurusar för person och landsnamn medan andra fält har fritextsökning.

Det intrikata klassifikationssystemet blir en utmaning vid en framtida katalogisering. Det hela kompliceras ytterligare av att systemet har genomgått två revisioner, även om dessa inte var av en genomgripande karaktär. Hylluppställningen är också svår att förstå för den som inte besitter specialkunskaper. Beträffande ämnesorden skulle den som katalogiserar ha stor hjälp av ämnesordslistan, men egen kunskap inom området skulle också underlätta arbetet betydligt. En viktig funktion är uppgifter om RISM-signum. Sådana bör inkluderas i nya katalogposter, men det kräver ytterligare kompetens av katalogisatören.

Biblioteket som fysisk miljö och mötesplats var också betydelsefullt. Alla seminarier med masterstudenterna ägde rum i anslutning till biblioteket, som var frekvent konsulterat. Även handledningen ägde rum i biblioteket. Denna miljö har vi försökt återskapa i Biblioteket för

musik och dramatik. Vi verkar också för att så ska bli fallet i det nya universitetsbiblioteket, som planeras vara färdigt 2027.

*Antologin "Objekt och samling: om det unika i Göteborgs universitetsbibliotek"*



Läs antologin här:  
[gupea.ub.gu.se/handle/2077/68692](http://gupea.ub.gu.se/handle/2077/68692)

## Nu är det dags att förnya medlemsavgiften för 2022

Kom ihåg att betala medlemsavgiften för 2022 – så snart som möjligt! Detta för att avgiften till IAML ska vara betald senast 1 mars. **Föreningen behöver er!**

- Institutioner 700 kr
- Enskilda medlemmar 350 kr
- Veteraner, studerande och arbetslösa 150 kr (medlemskap i IAML och tidskriften Fontes ingår inte)

Plusgiro 65 21 22-3



SVENSKA  
MUSIKBIBLIOTEKS-  
FÖRENINGEN

## Ny på jobbet

Musikhögskolan i Malmö har utsett efterträdare till Christer Axell. Bibliotekarie **Maria Lindenmo** arbetar bland annat med lånefrågor och tidskrifter samt är kontaktperson för e-media på Konstnärliga fakulteten. **Cristin Lindqvist** arbetar 25% som assistent på biblioteket.

Svensk Musik har utsett **Monika Glimskär** till musikbibliotekarie efter Gustaf Bergel. Monika är även föreningens senaste medlem! Välkommen!

# Omorganisationen av SR:s grammofonarkiv – hur blev det?

||| Johanna Grut, musikkordinator på Sveriges Radio, text



Johanna Grut. Foto: Cristian Jonsson

**H**östen 2019 sade Sveriges Radio upp sitt musikavtal med dotterbolaget SRF (Sveriges Radio Förvaltnings AB, som ägs av Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion), varvid man tog tillbaka förvaltningen av de fysiska samlingarna i grammofonarkivet efter 23 års ”skilsmässa”. SRF-personalen (10 personer) blev uppsagd och Sveriges Radio rekryterade till en början 5 personer till den nya redaktionen för digital musikpublicering, med startdatum 1 jan 2020.

Många blev oroliga för hur det skulle bli och så även jag. Skulle det fungera? Höll Sveriges Radio på att nedmontera grammofonarkivet i smyg? Skulle den nya organisationen verkligen ha den kompetens som krävs?

Så här, två år senare, kan vi konstatera

att Sveriges Radios musikhantering fungerar alldeles utmärkt och att både de digitala och de fysiska samlingarna med stenkakor, pianorullar och vinyler tas om hand på bästa sätt. Man hör väldigt sällan talas om lyckade omorganisationer, men detta är faktiskt vad som har skett.

Redaktionen består nu av sju musikkordinatore, två UX:are och en chef. Kopplat till redaktionen finns ett tekniskt team på 8 medarbetare och sammanlagt är det 18 personer som arbetar med digital musikpublicering. Alla har mycket hög musikkompetens och flera av oss har arbetat med grammofonarkivet under SRF-tiden, vilket gör att vi har en sammanlagd erfarenhet av Sveriges Radios musiksamlingar på 95 år.

Vårt huvuduppdrag är att köpa in, kata-

logisera och digitalisera den musik som beställs av programverksamheten på Sveriges Radio. Varje vecka kommer ungefär 400 nya poster in i databasen SR Sök via inköp, Musikportalen (för skivbolag och privatpersoner) och digitalisering av analoga ljudbärare (ca 3–5 spår i veckan). En post kan vara en enskild låt, ett musikverk med flera satser eller ett helt album. De flesta poster kan man lyssna på redan i SR Sök, så det är både en katalog med avancerade sökmöjligheter och en musikbank som kan skicka den beställda musiken in i rätt radioprogram.

Vi ansvarar också för att korrigera metadata samt att handleda och utbilda inom musikrapportering, allt för att upphovsrättsinnehavarna ska få sina ersättningar via Stim, IFPI och SAMI i tid. Dessutom arbetar vi ständigt med att utveckla och förbättra arbetsflöden och verktyg för musikhanteringen, med syftet att Sveriges Radios musikaliska innehåll ska nå sin publik på bästa sätt.

Det gör mig stolt och glad och full av tillförsikt att få medverka i detta.

- UX – User experience = användarupplevelse
- IFPI - International Federation of the Phonographic Industry
- SAMI - Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation

# ”Bevara, förvalta och utveckla”

En intervju med Edward Klingspor och Clara Mårtensson

Stiftelsen Musikkulturens främjande, 11/11 2021

||| Tobias Danielsson, text & foto



Clara Mårtensson och Edward Klingspor.

En solig novemberdag i november (jo, det finns faktiskt sådana) står Gunnel Jönsson och jag vid porten till Riddargatan 37 och väntar på att få intervjua det nya radarparet vid Stiftelsen för Musikkulturens främjande, Edward Klingspor och Clara Mårtensson. Stiftelsen, som 1920 grundades av vinhandlaren Rudolf Nydahl består av hans – med nit och passion – förvärvade samling av instrument, musikmanuskript, brev och allehanda artefakter, allt med musiken som gemensam nämnare. Det är en institution i det svenska musiklivet – även internationellt en känd samling inom forskarvärlden – fast en institution som behållit sig utanför den offentliga finansieringens domäner och med ett museum som ständigt gått sin egen väg, eller snarare, som oförtrutet behåll-

lit sin ursprungliga karaktär oberoende av rådande museimoden och ideal. Mycket länge bestod den konstnärliga ledningen för Nydahls stiftelse av tre deltidsanställda herrar men nu stundar ett generationsskifte med blott Edward Klingspor kvar från den gamla trion. Nyligen har Clara Mårtensson tillkommit och under 2022 skall även en tredje tjänst utannonseras. Vi på MB-Nytt var ju naturligtvis nyfikna på vad denna stora förändring innebär – och kan innebära – för en institution som, i alla fall hitintills, hållit en lågmäld profil i museisverige. Hur ser de på framtiden för stiftelsen idag och vart är de på väg in i framtiden?

Efter att ha blivit insläppta genom sidoringen sitter vi i en bekväm soffa, adekvat placerad i hörnan till Edwards

och Claras kontor; från väggen blickar den svenska komediennen Tollie Zellman ner på oss, avbildad på en stilerad teateraffisch från 20-talet, och på bordet är fikant redan serverat med kaffe och ett fulladdat fat med hembakta saf-franskakor. Edward Klingspor, veteranen av de två, frågas ut av Gunnel hur länge han har jobbat på stiftelsen och han konstaterar det är nu nästan 20 år sedan han började.

**Gunnel** slogs av, när hon läste på stiftelsens hemsida, att Göran Grahn, som ju nyligen blivit pensionerad, ändå stod med i personallistan som ”Senior Advisor”. **Edward** tror snarare att det kan ha att göra med de ännu inte hade hunnit uppdatera personallistan. ”Vi har en fin tradition av att varje förändring går lite långsamt...” **Clara** flikar in att han ofta kommer och att de då gärna har allehanda frågor till honom, till exempel om föremål de själva inte riktigt kan hitta i samlingarna. ”Han har ju allt i huvudet, nästan...” **Edward:** ”Han finns fortfarande med; han har jobbat här i över 40 år, han har dessutom den som har gjort all inventering från början.” **Clara:** ”Man kan alltid vända sig till honom med frågor som: Var ligger den där nyckelharpan eller den där illuminationen?”

**Edward** berättar om hur de ser på framtidens verksamhet inom stiftelsen. ”Det viktigaste för oss, det är att fortsätta att förvalta museet precis i samma anda som tidigare och fortsätta att ägna oss åt det som är kärnan, det vill säga arkiv- och forskningsverksamhet, att tillhanda sam-



Clara Mårtensson och Edward Klingspor.

lingen för framför allt musikeforskare, förlag och instrumentbyggare” Han betonar att det är dokument- och manuskript-samlingen som är stiftelsens hjärta även om museet och konsertverksamheten är en oerhört inspirerande och rolig sidoverksamhet. Han vet hur viktig museet är för många besökare: *”Museet är ju för många en sorts oas och det är ett museum som är speciellt; det här med miljön och att det inte finns några montrar och allt sådant där - och därför är det viktigt att förvalta det så, som vi har bedrivit det.”*

En omdaning av verksamheten är inte aktuell och han ser inte heller något behov av att visa upp att stiftelsen har en ny ledning genom att ge museet en ny inriktning. **Gunnel** pekar också på att Stiftelsen har ett reglemente som reglerar verksamheten. **Edward:** *”Ja, absolut. Vi har en stiftelseurkund, formulerad av Rudolf Nydahl, som reglerar verksamheten och det är den vi ansvarar inför.”* **Edward** berättar i stora drag om hur stiftelsen har en styrelse med Rudolf Nydahls sonson Bengt Nydahl som ordförande och att de har vid sina årliga möten ger dem mandat att sköta verksamheten.

För snart 20 år sedan blev stiftelsen uppmärksamman då man sålde ett av sina musikmanuskript på auktionsfirman Sotheby's i London och då inte mindre än ett manuskript av Beethovens scherzo från hans stråkkvartett op. 127. Jag undrar lite försynt om en liknande försäljning skulle kunna bli

“ “ Museet är ju för många en sorts oas och det är ett museum som är speciellt

aktuellt igen. **Edward** poängterar att det är bara en gång de har fått ta till en sådan drastisk åtgärd för att finansiera verksamheten och han tror inte att det kommer att bli aktuellt igen: *”Vi valde ett verk som proportionellt sett skulle ge mycket kapital, efter en noggrann utredning, så att man slapp göra en försäljning för lång tid framåt. Den skulle ha en så liten inverkan på samlingen som möjligt, i förhållandet till kapitalet. Dessutom var det ett manuskript som var väl utforskat*

och känt.” Idag är stiftelsens ekonomi stabil och det är styrelsen som har hand om den biten. Edward och Clara leder den dagliga verksamheten med sina musikvetenskapliga och allmänt humanistiska kunskaper. Vi hastar vidare för att tala om den, då i november, alltjämt pågående pandemin. Naturligtvis är stiftelsen, som alla andra, berörd av denna men inte så mycket som man skulle kunna tro. **Edward:** *”...det [har] rullat på ganska mycket som vanligt vad det gäller det dagliga arbetet; beställningar, forskarförfrågningar och ett o annat forskarbesök har kunnat äga rum ganska oförändrat. Det vi inte har kunnat göra är just konserter, som vi själva gör ett par tre gånger om året och visningar, vilket är tråkigt, men det är ändå en, förhållandevis, väldigt liten del av verksamheten, även om många känner till oss som **museet på Riddargatan**, om man känner till oss alls...”* Förutom att tonvikten i stiftelsens verksamhet ligger på arkivverksamheten menar han att det inte heller är praktiskt möjligt att utvidga musei- och konsertverksamheten. *”...vi har egentligen inte heller något behov av att vara mer kända [som*



museum] då vi inte har kapacitet att ta emot så många besökare och de vi har är så många som vi har kapacitet att kunna ta emot.”

**Clara Mårtensson** heter alltså det nya krafttillskottet på stiftelsen och hon har en bakgrund både som utövande musiker, närmare bestämt inom klassisk sång och opera, och med studier i journalistik och kommunikation. Även om hennes början här har gått i coronapandemins något dystra tecken, ser hon ändå fördelar med denna försiktiga start på sitt nya arbete: ”...det är underbart att komma hit varje dag. Jag ser ju, så klart, fram emot att träffa besökare men det har samtidigt varit väldigt skönt att i lugn och ro få stifta bekantskap med samlings [arkivdelen]. Det är ju verkligen en del att sätta sig in i och lägga på minnet så det har varit en skön mjukstart, även om det är lite frustrerande såklart.” Att efterträda Göran Grahn förpliktigar men både Clara och Edward känner sig tillfreds med hur arbetssituationen utvecklats sig. **Edward:** ”...det var ju

dels en stor process och vi var så himla nöjda när vi hittade dig och det känns också värdefullt att du fick gå parallellt under några månader med Göran och ta del av hans kunskaper och erfarenhet.” Vi är nyfikna på hur deras arbetsfördelning ser ut, eller om det överhuvudtaget existerar någon. **Edward:** ”I varje fall historiskt, mellan mig och Göran och Robert, har det alltid varit en ofantligt platt organisation, alltid, eftersom det är en väldigt liten arbetsplats vad gäller personalstyrka; vi är få som jobbar tillsammans men det finns många delar av verksamheten och vi delar systerligt och broderligt på alla delar, alltifrån att städa och koka kaffe till visningar, planera programinnehåll och hjälpa forskare.” **Clara** instämmer och menar att det hade varit märkligt om en sådan, till personalstyrkan, liten arbetsplats skulle ha en hierarkisk struktur.

Eftersom även Robert Holmin för några år sedan gick i pension börjar man nu också att förbereda en tredje rekrytering på stiftelsen. **Edward** betonar

hur viktigt det är att kunna behärska både arkivarbetet och den mer extroverta museiverksamheten: ”...vi låter allting ta den tid den bör få ta, just med tanke på att det är väldigt viktigt att det blir rätt och bra både vad gäller kompetens och socialt, eftersom det är en så liten arbetsplats, men också för att alla ska kunna presentera en konsert, hålla en visning på ett trollbindande sätt. Det känns som en av de här sakerna som vi vill hålla i som är oerhört viktig; att varje besökare ska kunna gå härifrån, varje gång, med en upplevelse av att man har varit med om någonting så fantastiskt som vi tycker att samlings är...”

Både Clara och Edward uttrycker sin lättnad över att det fortfarande är lätt att kontakta sina tidigare kollegor och Edward tror att Clara så småningom kommer att ringa honom för att fråga om var ett eller annat föremål gömmer sig. I den tonarten slutar intervjun och vi på MB-Nytt önskar allt gott till den nya arkiv- och museiledningen.

# Mötesplats opera

||| Lena Nettelbladt, Stockholms konstnärliga högskola, text och foto



Ann-Christin Biel och Monika Glimskär vid Svensk musiks notbord. Till höger Evabritt Selén

**I** slutet av oktober fortsatte Kungl. Musikaliska akademien sitt 250-årsfirande med två-dagars-symposiet *Mötesplats opera*. Symposiet var öppet för alla med intresse för opera (såsom kollegor från Kungliga Operans bibliotek och Sveriges Radios Musikbibliotek) och hade undertiteln: *Svensk operakonst – nutid, framtid, historia*.

Medarrangörer var Kungl. Musikhögskolan och Institutionen för opera vid Stockholms konstnärliga högskola (före

detta Operahögskolan). Projektledare för symposiet var Pia Bygdéus, forskningssekreterare vid Kungl. Musikaliska akademien.

## Digert program

Programmet var mycket digert med 22 programpunkter indelade i block med rubrikerna *Svensk opera genom tiderna*, *Operan – det offentliga samtalet*, *Ny opera – det offentliga samtalet*, *Operautbildning i utveckling* och slutligen *Nytt – det är sen gammalt*. Man hade växelvis föredrag och panelsamtal. Medverkade



Sista numret på festkonserten var slutkören ur operan *Stolthet och fördom* av Daniel Nelson.

gjorde librettister, tonsättare, sångare, sångstudenter, representanter från Kulturrådet och Sveriges television, prefekter och rektorer för musikutbildningar, doktorander, operachef, musikvetare och dramaturger. Vi fick också lyssna till 16 musikinslag, med arior ur svenska operor av nio manliga och fyra kvinnliga tonsättare. Sångare och ackompanjatörer kom från Högsolan för scen och musik i Göteborg, Kungl. Musikhögskolan och från före detta Operahögskolan.

## Äntligen noter till Fritiofs saga och I Firenze?

Första dagen var vi i den vackra, röda Kungasalen på Kungl. Musikhögskolan. Utanför konsertsalen hade Svensk musik, Gehrman musikförlag och Kungl. Musikaliska akademien dukat upp med notbord. De bjöd på informationshäften med listor över de svenska operaverk där noter finns till försäljning. Till min glädje såg jag i prospektet från Musikaliska akademien, att de i inom ramen för *Levande musikalier* kommer att ge ut noter till operorna *Fritiofs saga* av Elfrida Andrée och *I Firenze* av Helena Munktel, just de operor jag önskar köpa in till Institutionen för opera. En festkonsert avslutade dagen med scener ur sex svenska operor. För regin stod Patrik Sörling. Sångarna var professionella och som dirigenter och musiker agerade elever från Kungl. Musikhögskolan.

## Viskleken

Kerstin Perski, som har skrivit libretto till 14 operor, efterlyste ett nytt arbetssätt i operaskapandet. Hon kallade det traditionella sättet för viskleken, som börjar med ett libretto, fortsätter

med partituret och avslutas med regissörens, musikernas och sångarnas insatser. Kerstin har i sin doktorsavhandling från 2020 arbetat med ett mer öppet arbetssätt där librettist och kompositör och sångare arbetar tillsammans redan från början.

## Opera – kvinnans konstform?

I ett samtal med rubriken *Opera – kvinnans konstform* framhöll Ebba Witt-Brattström att ”opera är den enda konstform som ser att män har ett känsloliv”. Sångerskan Ida Falk Winland drömmer om att få gestalta en operakvinna som är med ända till slutet. Det finns många starka kvinnoroller men 1) antingen tar du livet av dig eller 2) tar någon annan tar livet av dig eller 3) dör du av en hemsk sjukdom.

– ”Ur ett privat perspektiv är det svårt att gå från jobbet varje dag efter att ha dött på scenen”, sa Ida Falk Winland. Om detta handlar boken *Opera, or the*

*undoing of women* av Catherine Clément som Ida tipsade om. Hon önskade att librettist och kompositör pratar med de sångare de skriver för. Även operachefen Birgitta Svendén efterlyste ett närmare samarbete mellan kompositörer, sångare och dirigenter.

## Operaforskning

Musikaliska på Nybrokajen 11 var platsen för symposiets andra dag, som började med blocket *Operautbildning i utveckling* och *Opera – några forskarperspektiv*. Mareike Dobewall berättade om sin avhandling *Voicelanding – exploring the scenographic potential of acoustic*

“ “ Från ett privat perspektiv är det svårt att gå från jobbet varje dag efter att ha dött på scenen

*sound in site-sensitive performance*. Tove Dahlbergssnartfärdiga avhandling handlar om genus- och gestaltungsnormer inom opera. Både Tove och Mareike kommer från Stockholms konstnärliga högskola. Andra som berättade om sin forskning var Daniel Stighäll som studerar i Piteå, Luleå tekniska universitet, Hedvig Jalhed som forskar om opera och speldesign vid Göteborgs universitet, Jonas Forssell och Hans Gefors som tidigare doktorerat inom opera.



Moderator för samtalet *Opera – kvinnans konstform* var sångerskan Pers Anna Larsson. Från vänster: dramaturg Stefan Johansson, sångerska Ida Falk Winland, professor Ebba Witt-Brattström och professor och regissör Wille Carlsson

Jonas Forssells avhandling kom 2015 och har titeln: *Textens transfigurationer*. *Operans dubbla tidsförlopp* är titeln på Hans Gefors avhandling från 2011.

## Många intressanta perspektiv om opera

Det var mycket intressant som framkom under dessa två dagar. Göran Gademan

höll ett föredrag om operaregi och regissörens förändrade roll i ett historiskt perspektiv. Lars Strannegård, rektor vid Handelshögskolan i Stockholm, talade om vikten av att odla konsten och kulturen i en digital tid. Alla hans studenter läser sju skönlitterära böcker per år. Samtalen under symposiet handlade om operautbildning, livslängden för

nya operaverk, det textliga innehållet i nya operor, operautbudet för barn och unga, ekonomiska förutsättningar för opera, operasångarnas långa utbildningen där sex års studiemedel inte räcker till och mycket mer. Jag antecknade 26 kollegieblocksidor! Symposiet filmades och förhoppningsvis går det att se inom en snar framtid.

### Relaterade publikationer

- Clément, Catherine (1988). *Opera, or, The undoing of women*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Dobewall, Mareike (2021). *Voice-landing - Exploring the scenographic potential of acoustic sound in site-sensitive performance* [Elektronisk resurs].

Diss. 2021. Tillgänglig på Internet: [bit.ly/3oWXeOj](http://bit.ly/3oWXeOj)

- Gefors, Hans (2011). *Operans dubbla tidsförlopp* [Elektronisk resurs]: musikedramaturgin i bilradiooperan *Sjärens rening genom lek och skoj*. Diss. Lund: Musikhögskolan i Malmö, Konstnärliga fakulteten vid Lunds univer-

sitet, 2011. Tillgänglig på Internet: [bit.ly/351jtf4](http://bit.ly/351jtf4)

- Forssell, Jonas (2015). *Textens transfigurationer* [Elektronisk resurs]. Diss. 2015. Tillgänglig på Internet: [bit.ly/3GUzyQV](http://bit.ly/3GUzyQV)

# Anette Krengel på Stora Sköndal

||| Lena Nettelblatt, Stockholms konstnärliga högskola, text och foto



Anette Krengel med en diakonibok från samlingen som hon arbetat intensivt med det senaste året.

**E**n underskön majdag åkte jag med buss 188 från Gullmarsplan till Stora Sköndal för att träffa Anette Krengel. Anette är musikbibliotekarie vid Ersta Sköndal Bräcke högskola och mångårig medlem i Svenska musikbiblioteksforeningen. Redan 1977 började Anette som kontorist på biblioteket. Då hette skolan Sköndalsinstitutet men i år byter skolan namn till Marie Cederschiöld högskola.

På skolans webbplats kan jag läsa följande om skolans historia:

”Högskolan bildades 1998 genom sammanslagning och integrering av högskoleutbildningar, forskningsverksamheter och vidareutbildningsprogram vid Ersta diakoni och Stiftelsen Stora

Sköndal och fick namnet Ersta Sköndal högskola. År 2006 blev högskolan ett aktiebolag med Ersta diakoni och Stiftelsen Stora Sköndal som ägare. Bräcke diakoni blev delägare 2010, och 2020 tillkom Stockholms Sjukhem som ännu en delägare. Högskolan finns på tre campus: Campus Ersta och Campus Sköndal i Stockholm och Campus Bräcke i Göteborg. Tillsammans har de tre campusen cirka 1 700 studenter. År 2017 ändrades namnet till Ersta Sköndal Bräcke högskola. Högskolan är privat och organiserad som ett aktiebolag, men utan krav på vinstutdelning”.

Studenterna vid Campus Ersta blir sjuksköterskor eller teologer och vid Campus Sköndal blir de socionomer eller kyrkomusiker och i Campus Bräcke



Läktarorgeln i Stora Sköndals kyrka har 27 stämmor och är byggd av Grönlunds orgelbyggeri

blir de psykoterapeuter. På alla tre stäl-  
lena finns bibliotek.

## Diakonianstalt

Inspirationen till att bygga upp diakoni-  
anstalter kom från Tyskland. År 1851  
grundades Ersta diakonianstalt, den  
första diakoniinstitutionen i Sverige.  
Marie Cederschiöld, som från och med  
2022 kom att ge namn åt högskolan, var  
diakonianstaltens första föreståndare.  
Syftet med anstalten var "att genom  
dess i Stockholm stiftade diakoniss-  
anstalt till församlingens tjänst för sju-  
kas, nödlidandes el. eljest hjälpbehö-  
vandes vård och undervisning fostra  
och utbilda kristliga kvinnor av evan-  
gelisk-lutherska bekännelsen" (Wiki-  
pedia, artikel Ersta diakoni). Diakoni-  
anstalten låg först på Kungsholmen men  
redan 1863 flyttade man till Erstagatan  
på Södermalm. År 1905 köpte Diakoni-  
sällskapet gården Stora Sköndal. Det  
ligger mycket vackert vid norra änden  
av Drevviken. Gården kallades Sjunda  
på 1500-talet vilket var en förvrängning  
av Sjöända. På 1600-talet ändrades  
namnet till Sköndal. Där utbildades  
manliga diakoner (diakonissorna utbild-  
ades på Ersta) och bedrevs sjukvård.  
År 2014 upphörde den utbildning som  
bedrivits i över 150 år när diakoni-  
utbildningen togs över av Svenska kyr-  
kans utbildningsinstitut.

## Kyrkomusikerutbildning från 1959

År 1959 startade en kantorsutbildning  
på Stora Sköndal. Lennart Stripple, en  
nestor inom kyrkomusiken, utvecklade

kyrkomusikerutbildningen och idag  
kan kyrkomusikerstudenterna välja  
mellan Konstnärlig kandidatexamen i  
kyrkomusik 3 år, 180 högskolepoäng  
eller Konstnärlig högskoleexamen i  
kyrkomusik 2 år, 120 högskolepoäng.  
Antalet studieplatser är 11, men just nu  
finns det cirka 20 studenter på kyrko-  
musikerutbildningen eftersom många  
av dem läser på deltid. Det är mycket  
som en kyrkomusiker ska kunna: lit-  
urgiskt orgelspel, solistiskt orgelspel,  
solistiskt pianospel, brukspiano, solo-  
sång, kördirigering och pedagogik.  
Högskolan erbjuder vidareutbildningar  
för verksamma kyrkomusiker i orgelspel  
och körledararbete, så kallade uppdrags-  
utbildningar. Inom 10 år kommer 40  
procent av landets kyrkomusiker att gå  
i pension. Behovet av kyrkomusiker-  
utbildning är därför stort.

## Allt katalogiserat två gånger

"Efter sex år som bibliotekskontorist ut-  
bildade jag mig till bibliotekarie i Borås  
åren 1983–1985", berättar Anette.  
"Jag sa upp mig från jobbet på Skön-  
dalsinstitutets bibliotek och trodde att  
jag aldrig mer skulle jobba på Skön-  
dal. Men efter nästan 10 år ringde de  
och bad mig hoppa in och jobba några  
månader – och jag är fortfarande kvar."  
Anette har under åren ordnat upp och  
katalogiserat alla noter som fanns i stu-  
denternas övningsrum och skapat ett  
bibliotek av musiklitteratur med inrik-  
ning främst på hymnologi och liturgik.  
Samtidigt har hon varit bibliotekarie  
på socionomutbildningen. Allt katalo-  
giserades först på katalogkort men så

småningom var det bara att börja om  
och nu finns samlingen med kör- och  
sångnoter katalogiserad i Libris.

Körnoterna tillhör inte biblioteket  
utan kyrkomusikerinstitutionen som  
prenumererar på nyskrivna körnoter.  
Många av körnoterna finns i klassupp-  
sättningar. En sökning i Libris visar att  
notbeståndet i antal poster uppgår till  
drygt 5000. Anette trivs bra med att  
katalogisera i Libris XL.

Eftersom diakonin är den historiska  
grunden för högskolan, har en unik  
samling diakonilitteratur byggts upp i  
biblioteket. Under senaste året har An-  
ette intensivt arbetat med att katalogi-  
sera den och hon hoppas att samtliga  
böcker i samlingen kommer att finnas  
i Libris i slutet av år 2021. Många av  
böckerna är på tyska och tryckta med  
frakturstil, en utmaning för en katalo-  
gisatör!

## Trettiotre år på Sköndal

I många år har Anette varit ensam bib-  
liotekarie på Stora Sköndal, men så  
småningom har hon fått kollegor och  
har även haft en del studenthjälp. Hög-  
skolan ska flytta samman till ett gemen-  
samt campus år 2022 och då kommer  
biblioteket på Campus Sköndal och  
Campus Ersta bli ett. För Sköndalsbib-  
lioteket blir det dock två flyttar. Redan  
i slutet av 2021 flyttar man till nya,  
mindre lokaler på Campus Sköndal.  
Anette kommer att gå i pension i slutet  
av året efter sammanlagt 33 år på Skön-  
dal. Vem som ska ta över ansvaret för  
musikbiblioteket är oklart. Det förvä-  
nar mig inte om någon ringer och ber  
Anette att komma tillbaka.

Efter en rundvandring i biblioteket och  
skolan åt vi en god lunch på skolans  
uteservering med hänförande utsikt  
över Drevviken. Till sist promenerade  
vi till den vackra Stora Sköndals kyr-  
ka. Där har kyrkomusikerstudenterna  
många tillfällen till praktik. En kyrk-  
vaktmästare passade på att guida oss i  
kyrkan. Läktarorgeln har 27 stämmor  
och är byggd av Grönlunds orgelbyg-  
geri. Anette bor alldeles intill och hon  
och dotterns lilla hund Lilli följde mig  
till bussen. Jag tackade för en trevlig  
dag och önskar Anette allt gott.

# IAML at 70

## – supporting the Global Music Community since 1951

||| Pia Shekhter, text

**S**om så mycket annat blev firandet av IAML:s 70-årsjubileum inte vad vi hade tänkt oss, på grund av pandemin. Vi var återigen tvungna att ställa in årets kongress och våra tappra tjeckiska kollegor hälsar oss nu för tredje gången välkomna till Prag! Kongressen ska, enligt planerna, äga rum 24 - 29 juli nästa år.

År 2019 deltog jag i IMC 6th World Forum on Music i Paris, tillsammans med IAML:s dåvarande President, Stanisław Hrabia. Under forumet firade IMC samtidigt sitt 70-årsjubileum (många internationella organisationer bildades strax efter andra världskrigets slut). Man hade bland annat tagit fram en trevlig utställning. Både jag och Stanisław blev förtjusta och jag erbjöd mig att sätta samman något liknande till vårt eget jubileumsfirande. Resultatet kan ni se i detta nummer av Musikbiblioteksnytt eller rättare sagt; ni kan se utställningen i digital form. Till kongressen nästa år ska vi låta framställa posters. Designer är Anja Waldmann i Weimar, som också är upphovskvinnan till IAML:s ”logotype”.

Många av bilderna i utställningen har jag hämtat från Musikbiblioteksnytt. Andra kommer från IAML:s sociala kanaler och Fontes specialnummer, då föreningen fyllde 50 år.

Det var svårt att välja ut ”highlights” ur IAML:s långa och händelserika historia. Uppgiften hade varit helt omöjlig om jag inte hade haft tillgång till Inger Enquists utmärkta kronologi på IAML:s webbplats. Jag passar på att

göra reklam för den – det är mycket intressant läsning. Jag rekommenderar också att ni läser Harald Heckmanns fina historik, som han skrev till IAML:s 50-årsjubileum. Roger Flury fyllde sedan på med att skriva artikeln ”Sixteen Years On”. Slutligen vill jag göra er uppmärksamma på IAML:s timglas, som vår ”Historian” John Wagstaff har gjort en uppdaterad version av, jubileet till ära. Kronologin, artiklarna, utställningen och timglasets finns tillgängliga på IAML:s webbplats under

### History & Archives

Lagom till ”jubileumskongressen” i år har IAML också tagit fram översättningar av vår broschyr på engelska och till de övriga två officiella språken, franska och tyska. Dessutom har en version på spanska tillkommit, vilket är angeläget inte minst med tanke på vår ambition att nå ut till våra kollegor i Latinamerika.

Öppningssessionen av årets kongress hade naturligt nog vårt 70-årsfirande som tema. John Wagstaff gjorde en underhållande historisk exposé och ordförändarna i IAML:s fyra flaggskepp, de så kallade R-projekten, höll tal. Något slående var att samtliga liknade IAML vid en familj – en metafor jag ofta hör nämnas. Videospelningar från kongressveckan finns på IAML:s webbplats (efter inloggning): Videos from the 2021 IAML Congress Online | IAML.

Jag föreslår att vi utbringar ett fyrfaldigt leve för IAML! Och om två år är det dags för SMBF:s eget 70-årsjubileum. Det ska vi fira!

## 5 Music Rights



### ICM 5 Music Rights

#### 5 muskrättigheter nu på svenska

Rätten för alla barn och vuxna:

- att få uttrycka sig fritt genom musik
- att få lära sig musikaliska uttryck och färdigheter
- att få engagera sig musikaliskt genom deltagande, lyssnande och skapande samt att få information om dessa möjligheter

Rätten för alla musikkapare och utövare:

- att utveckla sitt musikaliska konstnärskap och att ha möjlighet att kommunicera genom alla typer av medier, med adekvata verktyg till sin hjälp
- att få ett rättvist erkännande och en rimlig ersättning för sina verk och sitt arbete

Översättningen är auktoriserad av Alfons Karabuda, President of IMC.

# Stenhammar- symposium i Artisten

||| Pia Shekhter, text



Foto: Wilhelm Stenhammarsällskapet

Den 10–12 november ägde ett Stenhammarsymposium rum i Artisten i Göteborg, med anledning av tonsättarens 150-årsjubileum. Wilhelm Stenhammar föddes i Stockholm 1871 och dog i Jonsered 1927. Han var verksam som chefsdirigent för Göteborgs orkesterförening, nuvarande Göteborgs Symfoniker, under åren 1907–1922.

Symposiet var anordnat av Kungliga Musikaliska Akademien, Högskolan för scen och musik samt Wilhelm Stenhammarsällskapet med stöd från Riksbankens Jubileumsfond.

Kvällen innan symposiet påbörjades deltog jag i en middag anordnad av Göteborgs kammarmusikförening och Stenhammarsällskapet. Jag hade turen att hamna vid ett bord med många släktingar till Stenhammar. Det blev en trevlig upptakt!

Temat för dagarna var "New perspectives on Wilhelm Stenhammar" och de olika infallsvinklarna var många. Signe Rotter-Broman, "keynote speaker" från Berlin University of the Arts, presenterade tonsättaren som en "European modernist" och Daniel Grimley vid



Foto: Wilhelm Stenhammarsällskapet

Oxford University, beskrev "Stenhammar's Affective Landscapers" i sin "keynote presentation." Många talare återkom till de arkitektoniska elementen i Stenhammars musik och betydelsen av fysiska platser. Andra föreläsare uppehöll sig vid Stenhammars förhållande till folkmusik och teater. Även hans musikaliska släktskap med till exempel Sibelius och Brahms samt

influenser från Wagner belystes. Vid sidan av kompositören Stenhammar uppmärksammades hans betydelse som pianist och dirigent. Hans nära vänskap med violinisten Tor Aulin och samarbetet med Aulinkvartetten var något som ofta nämndes.

Vi fick ta del av många spännande och djuplodande musikanalyser i form av föreläsningar, samtal inför publik, en workshop och en så kallad essäkonsert - ett konsertprogram som inkluderade tal och berättelser. Ett mycket intressant inslag var det, mellan konsertpianisten Martin Sturfält och musikjournalisten och författaren Magnus Haglund. Den senare har skrivit en uppskattad Stenhammarbiografi (Gidlunds förlag, 2019) där han ger en levande och personlig beskrivning av Stenhammar och hans samtid. Annars var det den stora biografien i tre volymer av Bo Wallner man i allmänhet refererade till.

Universitetsbibliotekets arkivarie, Anders Larsson, hade ställt samman en monterutställning, placerad utanför

föreläsningssalen, med material hämtat ur UB:s Stenhammararkiv. Arkivet finns förtecknat i Alvin, "plattformen

“ Även hans musikaliska släktskap med till exempel Sibelius och Brahms samt influenser från Wagner belystes

för digitala samlingar och digitaliserat kulturarv”.

Stenhammarsymposiet var mycket välordnat och hade många och varierade inslag. Även för den redan invigde fanns det mycket att hämta, att döma av den entusiasm som rådde bland deltagarna. För mig som inte kände till mycket mer än Stenhammars sånger och pianostycken var det inspirerande och lärorika dagar.

## Rättelse

I artikeln "Stenhammar - tonsättare, dirigent och jubilar" blev det fel år för när Konserthuset på Heden brann. Rätt år är 1928.

Anna Särg vill också framhålla två av sina källor: *Göteborgs Orkesterförenings minnesskrifter 1904–1945*, samt före detta orkesterbibliotekarie Karl-Axel Lahger.

## Summary in English

- An interview with Anette Kregel, music librarian at Ersta Sköndal Bräcke University College, who now is due to retire. The college is now called Marie Cederschiöld College
- IAML 70 years – Pia Shekhter writes about the digital celebrations
- Lena Nettelbladt reports from a seminar on Swedish opera music – its present, future and its history
- GoArts library (Gothenburg Organ Art Center) has their story told by Pia Shekhter in a new book from Gothenburg University Library
- The new staff at Stiftelsen Musikkulturens Främjande (The Nydahl Collection) prepares for the future
- International Music Council (IMC) - 5 Music Rights translated into Swedish

nr. 1  
2022

